

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 30.6.2010
COM(2010) 352 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Европа — водеща световна туристическа дестинация — нова политическа рамка
за европейския туризъм**

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Европа — водеща световна туристическа дестинация — нова политическа рамка за европейския туризъм

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Туризмът е важна стопанска дейност, чието отражение върху икономическия растеж и трудовата заетост в Европа е в голяма степен положително. Туризмът е също така все по-важен аспект от живота на европейските граждани, все повече от които пътуват по лични или по професионални причини. Поради това, че има отношение към културното и природното наследство, както и към традициите и съвременната култура на Европейския съюз, туризмът илюстрира по образцов начин необходимостта от съвместяването на икономическия растеж и устойчивото развитие, включително и на етичното измерение. Туризмът представлява също така важно средство за подобряване на реномето на Европа в света, за представяне на нашите ценности и популяризиране на европейския модел, който е резултат от вековен културен обмен, езиково многообразие и творчески дух.

Наскоро европейският туризъм беше изправен пред трудна икономическа ситуация, която се влоши с изригването на вулкана Eyjafjöll и която изложи наяве неговата уязвимост, но също и устойчивостта му, дължаща се на това, че европейските граждани придават голямо значение на пътуванията и ваканциите. Икономическата и финансовата криза, която засяга всички икономики от 2008 г. насам, се отрази в значителна степен върху търсенето на туристически услуги. Прекъсването на въздушния трафик през месеците април и май на 2010 г. заради вулканичния облак засегна много сериозно пътуванията в Европа и доведе до значителни загуби за авиокомпаниите, туристическите агенции и туроператорите, както и за самите туристи.

Този труден за туристическата индустрия контекст изведе на преден план редица предизвикателства, с които европейският туристически сектор трябва да се справи. За преодоляването им от първостепенно значение е всички участници в сектора да обединят своите усилия и да работят в консолидирана политическа рамка, в която са взети предвид новите приоритети на ЕС, изложени в стратегията му „Европа 2020“: Европа трябва да продължи да бъде водещата дестинация в света, способна да оползотвори своето богатство и разнообразието на териториите, които я съставят.

С настоящето съобщение Европейската комисия възнамерява да насърчи координиран подход към инициативите, свързани с туризма, и да определи нова рамка за действие с цел засилване на конкурентоспособността му и способността му да се развива по устойчив начин. За тази цел Комисията предлага редица инициативи с европейско измерение или свързани с участието на множество държави, чрез които да бъдат постигнати тези цели, като същевременно се оползотворят изцяло компетентностите на Съюза, въведени с Договора от Лисабон по отношение на туризма.

2. ЕВРОПЕЙСКАТА ТУРИСТИЧЕСКА ИНДУСТРИЯ, КОЯТО Е КЛЮЧОВ ЕЛЕМЕНТ ЗА ПОСТИГАНЕ НА РАСТЕЖ В ЕВРОПА, ЗАНАПРЕД ЩЕ СЕ ПОЛЗВА ОТ ЯСНО ОПРЕДЕЛЕНИ КОМПЕТЕНТНОСТИ

2.1. Нарастващо икономическо значение

Туризмът представлява стопанска дейност, която генерира растеж и работни места в ЕС, като същевременно допринася за развитието и икономическата и социалната интеграция, по-специално на селските и планинските зони, на крайбрежните региони и островите, отдалечените и крайно отдалечените региони или на тези в процес на сближаване. Европейската туристическа индустрия, която наброява около 1,8 милиона предприятия, основно МСП, в които работи около 5,2 % от активното население (около 9,7 милиона работни места, като дялът на младите хора е значителен)¹, представлява повече от 5 % от БВП на ЕС, като този процент расте непрекъснато². В този смисъл туризмът е третата по важност социално-икономическа дейност на ЕС след търговския и дистрибуторския и строителния сектор. Като се вземат предвид свързаните с туризма сектори³, неговият принос към брутния вътрешен продукт е още по-значителен, тъй като се счита, че той представлява повече от 10 % от БВП на Европейския съюз и че осигурява 12 % от всички работни места. В това отношение през последните десет години нарастването на броя на работните места в туристическия сектор почти винаги е било по-силно изразено, отколкото в останалата част на икономиката.

Освен това Европейският съюз е водещата туристическа дестинация в света с 370 милиона посещения на международни туристи през 2008 г., което представлява 40 % от посещенията в света⁴, от които 7,6 милиона от страните от BRIC (Бразилия, Русия, Индия и Китай), което е нетен прираст в сравнение с 4,2 милиона за 2004 г. Тези посещения генерират приходи от порядъка на 266 млрд. EUR, от които 75 млрд. EUR произтичат от посещенията на туристи, пристигащи от държави извън Съюза⁵. По отношение на пътуванията на европейските граждани приходите възлизат на 1,4 млрд. EUR, от които 90 % са изразходвани в самия ЕС. Според предвижданията на Световната организация по туризъм (СОТ) посещенията на международни туристи в Европа следва да нараснат значително през следващите години. И най-после, европейците също така са сред тези, които най-много пътуват в трети държави, което представлява изключително важен източник на приходи за редица страни. Всички тези елементи оправдават задълбочаването на външното измерение на политиката на ЕС в областта на туризма с цел както запазване на туристическите потоци от трети държави, така и оказване на подкрепа на партньорите на ЕС, по-конкретно в района на Средиземноморието.

¹ Традиционни доставчици на пътувания и туристически услуги (хотели, ресторанти, туристически агенции, автомобили под наем, чартърни авиокомпани, туристически автобуси, кораби за круизи и т.н.), които предлагат стоки и услуги директно на посетителите.

² Проучване за конкурентоспособността на туристическия сектор в Европейския съюз, септември 2009 г. (вж. http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/document.cfm?action=display&doc_id=5257&userservice_id=1&request.id=0).

³ По-специално дистрибуторския и строителния сектор, предприятията за транспортни услуги като цяло (въздушен, железопътен, морски, автобусен транспорт и т.н.), както и културния сектор (културните и развлекателните индустрии).

⁴ „Барометър“ на Световната организация по туризъм за световния туризъм, том 8, януари 2010 г. (Baromètre OMT du tourisme mondial, volume 8, janvier 2010).

⁵ Евростат, Statistics in Focus, 23/2009 (Статистически данни за платежния баланс).

2.2. Определени в Договора от Лисабон компетентности, които се прибавят към многобройни предишни постижения

Европейската комисия в тясно взаимодействие с държавите-членки и сдруженията, представляващи сектора, полага от няколко години немалко усилия за привеждането в действие на редица инициативи, които имат за цел утвърждаването на европейския туризъм и повишаването на неговата конкурентоспособност⁶. Същевременно Комисията въведе интегрирана и много добре развита система за защита на правата на пътниците и на потребителите, включително тези на хората с увреждания и с намалена подвижност по отношение на всички превозни средства⁷.

През годините Европейският съюз изгради принципите на европейската политика за туризма, като постави ударението върху факторите, определящи неговата конкурентоспособност, и взе предвид извикванията за устойчиво развитие. Благодарение на влизането в сила на Договора от Лисабон значимостта на туризма беше призната: Занапред Европейският съюз ще разполага с компетентности по отношение на подпомагането, координирането и допълването на действията на държавите-членки. Става дума за значителен напредък, които внася необходимата яснота и позволява създаването на съгласувана рамка за действие.

Съгласно член 195 от ДФЕС Европейският съюз може:

- да насърчава конкурентоспособността на предприятията в този сектор и да създава благоприятна среда за развитието им,
- да насърчава сътрудничеството между държавите-членки, по-специално чрез обмен на добри практики;
- да развива интегриран подход по отношение на туризма, гарантирайки вземането в предвид на сектора в разработването на другите си политики.

Новата правна рамка представлява реална възможност за успешното провеждане на действия с висока добавена стойност за Европа, при които се взема предвид загрижеността, свързана с намаляването на административната тежест. Тези действия следва да бъдат в полза на всички държави от Европейския съюз, тъй като всяка една от тях, макар и в различна степен, има интерес от развиването на потенциала си в сферата на туризма.

3. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ВЪЗМОЖНОСТИ ПРЕД ЕВРОПЕЙСКАТА ТУРИСТИЧЕСКА ИНДУСТРИЯ

Европейският туризъм е изправен пред сериозни предизвикателства, които същевременно представляват възможности. От една страна, туристическата индустрия следва да се адаптира към обществените промени, които ще повлияят върху търсенето на туристически услуги, а от друга, тя следва да се справи с предизвикателствата,

⁶ Съобщение на Комисията „Дневен ред за устойчив и конкурентоспособен европейски туризъм“, COM(2007)621 окончателен, „Обновена политика на Европейския съюз за в областта на: към силно партньорство за европейски туризъм“ COM(2006)134, окончателен.

⁷ http://ec.europa.eu/transport/passengers/index_en.htm

наложени от настоящата структура на сектора, неговите особености и неговия икономически и социален контекст.

Неотдавна европейският туризъм беше изправен пред трудна икономическа ситуация, която се влоши поради изригването на вулкана Eyjafjöll.

Първо, икономическата и финансовата криза, която засегна всички икономики от 2008 г. насам, се отрази в значителна степен върху търсенето на туристически услуги. Въпреки че европейците продължиха да пътуват, те адаптираха своите навици към обстоятелствата, а именно, като предпочетоха по-близки дестинации, намалиха продължителността на престоя си или разходите си на място⁸. През 2009 г. това доведе до спад на туристическата дейност от 5,6 %. Този общ процент крие зад себе си дълбоки различия: някои региони, главно в Източна и в Северна Европа бяха засегнати в по-голяма степен и отчетоха нетен спад на броя на туристите, който достигна 8 %. Настоящата криза е продължителна и перспективите за растеж на туристическата дейност са все още слаби. Въпреки че СOT предвижда увеличаване на броя на посещенията на международни туристи от 2010 г. нататък, изглежда, че възстановяването ще протече по-бавно в Европа, отколкото в други региони на света като Азия.

Ситуацията се влоши с прекъсването на въздушния трафик заради вулканичния облак през април и май 2010 г.. Въпреки че е трудно да се определи размерът на загубите, според някои оценки са били отменени над 2 милиона посещения на международни туристи, а преките разходи за туроператорите възлизат на близо 1 млрд. EUR. Следва да се отбележат и пропуснатите печалби за хотелиерския сектор и други свързани с туризма дейности, които едва бяха компенсирани от печалбите от някои услуги като наемане на автомобили или транспорт с такси. По време на видеоконферентната връзка, организирана от Европейската комисия с министрите и държавните секретари по въпросите на туризма на 28 април 2010 г. с цел да се оцени отражението на кризата от вулканичния облак върху сектора, бяха проучени последствията от прекъсването на полетите, както и някои възможности за действие.

Настоящата криза изисква адаптирането на сектора към нови изисквания. Действително понастоящем факторите, които влияят върху развитието на туристическата дейност в Европа, са няколко.

Като всеки друг икономически сектор туристическата индустрия е поставена в условията на една все по-динамична световна конкуренция, нововъзникващи икономики или развиващи се държави, които привличат все по-голям брой туристи. Изправена пред тази конкуренция, Европа трябва да предложи устойчиви и качествени туристически услуги, като се опре върху сравнителните си предимства, по-специално разнообразието на своите природни забележителности и изключително богатото си културно наследство⁹. Тя следва също така да укрепи сътрудничеството с държавите, чието население може да се превърне в източник на посетители за европейските дестинации с постепенното подобряване на своя жизнен стандарт.

⁸ Като цяло в Европа през 2009 г. посещенията на международни туристи намаляха с около 5,6 %, но в някои региони, най-вече в Източна и в Северна Европа беше отбелязан спад, който достигна 8 %. („Барометър“ на Световната организация по туризъм за световния туризъм, том 8, януари 2010 г. (Baromètre OMT du tourisme mondial, volume 8, janvier 2010)).

⁹ В ЕС се намират 300 от 800-те паметника на световното наследство на ЮНЕСКО.

Друго сериозно предизвикателство е свързано с демографските промени в Европа, както и с новите форми на поведение или очаквания на туристите, които произтичат от тях. Тези промени изискват бързо адаптиране от страна на индустрията, за да може да запази своето ниво на конкурентоспособност. По-специално през 2010 г. броят на хората на възраст над 65 години се очаква да достигне 20 % от населението. Тази част от населението, съставена от хора, които разполагат едновременно с покупателна способност и със свободно време, представлява изключително важен потенциал по отношение на пазара, но изисква също така адаптирането на сектора към нейните особености. Същото е положението с нарастващия брой туристи с намалена подвижност (неотдавна техният брой бе изчислен на 127 милиона души) със специфични нужди, които следва да бъдат включени в предлагането на туристически услуги.

В политиката за туризма трябва да бъдат включени изцяло и други структурни предизвикателства. При предлагането на туристически услуги трябва да се вземат предвид изискванията, свързани с изменението на климата, както и с недостига на питейна вода и енергия, натиска върху биоразнообразието или рисковете за културното наследство, породени от масовия туризъм. Предприятията от туристическия сектор трябва да намалят използването на питейна вода, когато съществува риск от суша, да намалят емисиите на парникови газове и да намалят своето въздействие върху околната среда.

През следващите години изменението на климатичните условия в Европа вероятно ще предизвика преструктуриране на моделите на пътуване и ще се отрази върху някои дестинации. Освен това намаляването на снежната покривка в планинските райони в Европа може да доведе до невъзвратимо свиване на зимния туризъм. Същевременно покачването на морското равнище може да доведе до промени в туристическия сектор в крайбрежните зони. Европейската политика, както и националните политики в областта на туризма, следва да вземат предвид всички тези структурни изменения, за да предотвратят структурната безработица, но също и за да осигурят ефикасно разпределяне на инвестициите, свързани с туризма.

Развитието на информационните и комуникационните технологии и тяхното все по-често използване от потребителите също промениха дълбоко отношенията между туристическата индустрия и нейните клиенти. Оценката на нивото на познаване, достъпност и използване на тези услуги от страна на различните заинтересовани страни показва, че те използват ИКТ по различен начин в зависимост от своите основни познания, размера им и относителното място, което заемат в туристическата верига.

Предвид тези предизвикателства и възможности предприятията от сектора, по-специално МСП, не винаги успяват да се адаптират бързо поради ограничените финансови средства, с които разполагат, и липсата на квалификации на техните служители.

И накрая се прибавят и специфични предизвикателства, свързани с особеностите на европейския туристически сектор. Тези предизвикателства са свързани, от една страна, с моделите на потребление, по-специално сезонното разпределение и туристическите пътувания, и от друга страна, с моделите на производство, т.е. веригата за добавяне на стойност и туристическите дестинации. Понастоящем търсенето на туристически услуги е съсредоточено основно върху месеците юли и август. Тази сезонност има

отражение не само върху приходите, но води и до неоптимално използване на съществуващата инфраструктура и персонала.

4. АМБИЦИОЗНИ ЦЕЛИ ЗА ЕДНА НОВА РАМКА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Туризмът трябва да се промени предвид кризата и изискванията, пред които е изправен. Тази необходимост изисква адаптиране на всички нива. Европейският съюз трябва да съдейства на сектора в тази насока и да насърчи политика на доброволни начала за бързо постигане на растеж и създаване на условия за засилена дейност.

Съгласно Договора от Лисабон европейската политика за туризма има за основна цел стимулирането на конкурентоспособността на сектора, като същевременно се има предвид, че в дългосрочен план конкурентоспособността е тясно свързана с „устойчивостта“ на неговия начин на развитие. Тази цел е ясно свързана с новата икономическа стратегия на Съюза, „Европа 2020“, и по-специално с водещата инициатива „Индустриална политика за ерата на глобализацията“. Освен това туризмът може да допринесе за други водещи инициативи, като „Съюз за иновации“, „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“¹⁰ и „Програма за нови умения и работни места“. В допълнение разработването на по-динамична политика в областта на туризма, основана по-специално на ползването на свободите, гарантирани с договорите, може да допринесе значително за подема на единния пазар.

Европейската рамка за действие има за цел най-вече насърчаването на благоприятното развитие на туризма в Европа. Тази рамка трябва обаче да се справи също така и с проблемите, свързани със социалната сфера, териториалното сближаване и закрилата и оползотворяването на природното и културното наследство. Освен това рамката ще позволи на сектора да подсили своята устойчивост спрямо въздействията на изменението на климата, както и своя капацитет да смекчи отражението на структурните промени, които туризмът може да породни. По косвен начин туризмът допринася за засилване на чувството за принадлежност на гражданите към Европа, улеснявайки контактите и обмена между тях, въпреки езиковите бариери и разликите в културата и традициите. В този контекст е важно европейските граждани да познават своите права и да могат да се ползват с тях, когато пътуват в рамките на Европейския съюз или извън него: те следва да се ползват с правата си на европейски граждани по същия начин, по който се ползват с тях в собствената си държава. Комисията ще направи предложения за премахване в най-голяма степен на пречките, пред които са изправени европейските граждани, когато се опитват да ползват туристически услуги извън своята държава.

На 15 април 2010 г. на неофициалната министерска среща относно туризма, организирана по инициатива на испанското председателство, бяха признати изискванията за амбициозна европейска политика. Като продължение на конференцията на високо равнище относно европейския туризъм, която се състоя в Мадрид на 14 април 2010 г. - истинско общо събрание за европейския туризъм, неофициалната среща на министрите е решителна стъпка към ангажирането на Съюза и на всички негови държави-членки за постигането на конкурентоспособен, устойчив,

¹⁰ Съобщение на Комисията „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“ COM(2010) 245.

модерен и социално отговорен туристически сектор. Министрите на ЕС подкрепиха „Декларацията от Мадрид“, в която са посочени редица препоръки относно прилагането на консолидирана европейска политика за туризма, набляга се върху необходимостта от засилване на устойчивата конкурентоспособност на сектора и се признава приносът на действията на ЕС в полза на туризма, които допълват по полезен начин действията на държавите-членки посредством интегриран подход към туризма.

За постигане на тези цели действията в полза на туризма могат да бъдат групирани около следните четири насоки:

- (1) насърчаване на конкурентоспособността на туристическия сектор в Европа;
- (2) насърчаване на развитието на устойчив, отговорен и качествен туризъм;
- (3) утвърждаване на репутацията и образа на Европа като съвкупност от устойчиви и качествени дестинации;
- (4) оптимално използване на потенциала на политиките и финансовите инструменти на ЕС за развитието на туризма.

Тези четири насоки сформират структурата на новата рамка за действие в областта на туризма, която Комисията възнамерява да приложи в тясно сътрудничество с държавите-членки и основните заинтересовани страни от туристическата индустрия.

5. НОВА РАМКА ЗА ДЕЙСТВИЕ, КОЯТО СЪОТВЕТСТВА НА СЕРИОЗНОСТТА НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТА

В съответствие с горепосочените цели и като се вземе изцяло предвид новата институционална рамка, предвидена в Договора от Лисабон, Европейската комисия е убедена, че могат да бъдат проведени определен брой действия с европейско измерение или свързани с участието на много държави, като същевременно се спазва принципът на субсидиарност, определен в Договора, и компетентностите на държавите-членки в сферата на туризма.

5.1. Насърчаване на конкурентоспособността на туристическия сектор в Европа

Повишаването на конкурентоспособността на туризма в ЕС играе ключова роля за осигуряването на динамичен и устойчив растеж на сектора. За постигането на тази цел в следва да се развиват иновации в туризма, да се подобри качеството на предлагането във всичките му измерения, да се подобрят професионалните квалификации, да се преодолее сезонността на търсенето, да се диверсифицират предлагането на туристически услуги и накрая, да се подобри качеството на статистическите данни и анализите, свързани с туризма. Туристическият сектор разполага със значителен потенциал за развитие на предприемачеството, тъй като голяма част от туристическите предприятия са малки и средни предприятия (МСП). Освен това секторът предлага възможност за създаване на важни полезни взаимодействия със занаятчийските и творческите професии, които могат да спомогнат за опазването на културното наследство, както и за развитието на местните икономики.

Насърчаване на диверсифицирането на предлагането на туристически услуги

Европейският съюз може да спомогне за диверсифициране на предлагането, като поощри туризма в рамките на Европа благодарение на тематични туристически услуги на европейско равнище. Транснационалните полезни взаимодействия могат да допринесат за по-добро рекламиране и растящо популяризиране на туристическото предлагане. По този начин те могат да обхванат цялото наследство в неговото многообразие: културно наследство (включително културни маршрути), съвременни културни изяви, защитени природни обекта, лечебен и здравен туризъм (включително балнеоложки), образователен, гастрономичен и винарски, исторически, спортен или религиозен туризъм, агротуризъм, селски туризъм или туризъм, свързан с оползотворяване на подводното морско и културно наследство, както и индустриалното наследство или икономическия живот в даден регион.

За да постигне това Комисията вече започна сътрудничество със Съвета на Европа по отношение на културния туризъм с цел по-добра оценка на неговото въздействие и за осигуряване на по-добър образ. През последните години бяха проведени и други трансгранични инициативи като европейски велосипедни обиколки или поклоннически маршрути като „Via Francigena“ или „Saint-Jacques de Compostelle“. Комисията счита, че много от тези инициативи биха спечелили, ако бъдат признати и се ползват от европейската „законност“, която ще гарантира трансграничния им характер. Зачитането на европейското им призвание може да доведе до създаването на сходна динамика с тази на успешни проекти като „Европейска столица на културата“, които действат като двигател за местното развитие и туризма, предлагайки всяка година амбициозна и привлекателна културна програма на европейско равнище¹¹. Този проект може да бъде разширен, за да обхване регионите, които са част от „Натура 2000“ и които заемат 17 % от европейската територия и представляват зони от интерес за туризма, при условие че бъдат зачитани принципите за опазване на съответната околна среда.

ПРЕДВИДЕНИ ДЕЙСТВИЯ:

- (1) Разработване на съгласувана стратегия за насърчаване на разнообразието в предлагането на туристически услуги и по-доброто оползотворяване на общото наследство на Европа, която да се опре именно на „знак за европейско наследство“, както и на други действия като европейските дни на наследството и наградата на Европейския съюз за културното наследство.
- (2) Насърчаване на включването на природното наследство в туристическите стратегии, което да се възползва също от инициативите за знак за европейско наследство.

Развиване на иновациите в туристическата индустрия

Иновациите и новите информационни технологии се превърнаха в определящ елемент за конкурентоспособността на туристическата индустрия и за увеличаването на обмена с други сектори, свързани с нея. Тяхното използване от страна на публичните и частните заинтересовани страни в туризма, и по-специално от МСП, следва да бъде подсилено посредством инициативи за повишаване на осведомеността и за

¹¹ Средно за периода 1995—2004 г. броят на нощувките в градовете, които са културна столица на годината, е нараснал с 12 % спрямо предишната година.

партньорство, както и адекватното използване на различни национални и европейски програми. Необходимо е също така да се ускори интеграцията на средствата и услугите на информационното общество във всички туристически дейности, и по-специално провежданите от МСП, както и да се улесни достъпът на различните заинтересовани страни в сферата на туризма до полезни финансови инструменти.

ПРЕДВИДЕНИ ДЕЙСТВИЯ:

- (3) Комисията ще създаде платформа за „информационни и комуникационни технологии и туризъм“, в която да участват заинтересовани страни, с цел улесняване на адаптирането на туристическия сектор и на предприятията от него към промените на пазара на новите информационни технологии и подобряване на конкурентоспособността им, като се използват максимално възможните полезни взаимодействия между двата сектора.
- (4) При подготовката на бъдещото съобщение относно електронната търговия в рамките на вътрешния пазар, в което ще бъде направена оценка на прилагането на Директивата за електронната търговия, Комисията ще проучи възможностите за подсилване на включването на туристическия сектор в този контекст.

Подобряване на професионалните квалификации

Модернизирането на туристическата дейност следва да бъде придружено от засилване на усилията за подобряване на професионалните квалификации на работещите в сектора, а именно по отношение на адаптирането към новите технологии и новите очаквания на пазара, например във връзка със здравето и благоденствието, и за насърчаване на мобилността. В този смисъл тези усилия се вписват в рамките на стратегията „Европа 2020“, а именно – във водещата инициатива „Програма за нови умения и работни места“.

ПРЕДВИДЕНИ ДЕЙСТВИЯ:

- (5) В подкрепа на обученията в туристическия сектор Комисията ще положи усилия да насърчи възможностите на различните програми на ЕС, като Леонардо или Рамковата програма за конкурентоспособност и иновации и нейните раздели „Еразъм за млади предприемачи“ и „Електронни умения в полза на иновациите“.

Насърчаване на удължаването на туристическия сезон

По-доброто използване на съществуващите туристически инфраструктури и на персонала през ниския туристически сезон би позволило на предприятията да подобрят използването на инфраструктурите и производителността си и да разполагат с по-постоянна и мотивирана работна ръка. С програмата „Калипсо“¹², която предлага

¹² „Калипсо“ представлява подготвително действие, прието от Европейския парламент през 2008 г. за период от три години, което има за цел насърчаване на партньорствата между публичния, частния и социално-икономическия сектор по инициатива на Европейската комисия, като

подробен списък на съществуващите добри практики в държавите-членки, вече беше направена първа стъпка в тази насока.

ПРЕДВИДЕНИ ДЕЙСТВИЯ:

- (6) Предоставяне на механизъм за туристически обмен на доброволни начала между държавите-членки¹³, който да позволи най-вече на определени ключови групи, като младите хора, възрастните хора, хората с намалена подвижност и семействата с ниски доходи, да пътуват през ниския туристически сезон.
- (7) Разработване на механизъм на доброволни начала за обмен на информация онлайн с цел по-добро координиране на училищните ваканции в държавите-членки, без да се засягат културните им традиции.

Укрепване на основата на социално-икономическите познания в туристическия сектор

За да подобри конкурентоспособността на сектора Комисията счита, че съществуването на европейско равнище на по-добра основа на социално-икономическите познания за туризма, както и за неговите взаимодействия с околната среда, е от първостепенно значение. В това отношение текущото преразглеждане на Директива 95/57/ЕО относно събирането на статистическа информация в областта на туризма представлява значителна стъпка, тъй като в него ще се вземе предвид развитието на туризма в Европа и на нуждите на потребителите.

Въпреки това следва да бъде постигнато повече и да бъде насърчено сътрудничеството на европейско равнище между държавите-членки, дестинациите, представителите на индустрията и заинтересованите страни от частния и публичния сектор, за да се подобри качеството на статистическите данни и анализите относно този сектор. За целта, като се запази ролята на Евростат като координатор на статистическите дейности на европейско равнище, Комисията счита за необходимо разработването на мрежи на познания между изследователски институти, университети, публични и частни центрове за мониторинг в тясно сътрудничество с регионалните и националните органи, националните туристически информационни бюра, статистическите институти и други заинтересовани страни. Координирането и развитието на проучванията в областта на туризма на европейско равнище са необходими за постигането на интегриран подход и на по-солидни полезни взаимодействия. Този подход изисква също сътрудничество с европейски и международни организации като ОИСР и СОР.

ПРЕДВИДЕНИ ДЕЙСТВИЯ:

- (8) В рамките на годишното си съобщение със заглавие „Индекс за развитие на

главната цел на програмата „Калипсо“ е обменът на туристи извън високия сезон, по-специално на туристи от четири целеви групи (млади хора, възрастни хора, хора с намалена подвижност и семейства с ниски доходи) най-малко между две държави-членки или страни кандидатки.

¹³ Съществуващите добри практики, особено тези на Иберийския полуостров, сочат, че публичният сектор може да финансира подобни механизми при положителна възвръщаемост на инвестициите (от повече от 1,5 евро на едно изразходвано евро), ако се вземат предвид ползите, свързани със създаването на работни места, допълнителните възможности за частния сектор и данъчните приходи, дължащи се на увеличаването на дейностите. Тези ползи имат също така положително отражение в държавата на произход.

пазарите на дребно“ Комисията ще наблюдава пазара, като отчита степента на удовлетворение на европейските потребители, свързано с различни туристически услуги (транспорт, отдаване под наем, настаняване, пакетни туристически пътувания, ваканции и обиколки).

(9) В краткосрочен план Комисията ще разработи пилотен проект за създаване на мрежи от изследователски институти, университети, публични и частни центрове за мониторинг, регионални и национални органи и национални туристически информационни бюра.

(10) В средносрочен план въз основа на резултатите от пилотния проект Комисията ще подпомогне създаването на „Европейски център за мониторинг на туризма“ с цел подкрепа и координиране на дейностите по проучване на различните национални научноизследователски институти и предоставяне на социално-икономически данни относно туризма на европейско равнище.

5.2. Насърчаване на развитието на устойчив, отговорен и качествен туризъм

Конкурентоспособността на туризма е тясно свързана с устойчивостта му, тъй като качеството на туристическите дестинации зависи много от природната и културната среда, както и от това доколко те са част от местната общност. Устойчивият характер на туризма обхваща многобройни аспекти: отговорно използване на природните ресурси, вземането в предвид на въздействието върху околната среда на дейностите (производството на отпадъци, натиск върху водните ресурси, почвата и биоразнообразието и т.н.), използването на „чисти“ енергийни източници, опазване на наследството и на природната и културната цялост на дестинациите, качеството и сигурността на създадените работни места, ползите за местната икономика, както и качеството на предлаганата почивка. Тези принципи са отразени в голяма степен в стратегиите за туризма, които се прилагат на национално и регионално равнище, но тяхното превръщане в конкретни действия не е задоволително.

На равнище ЕС Комисията приложи редица инструменти за улесняване на екологичното управление на околната среда за предприятията, като екомаркировката на ЕС или Схемата на Общността за управление по околната среда и одит (EMAS). Отговорът на предприятията в туристическия сектор по отношение на загрижеността, свързана с устойчивостта обаче, беше много различен в отделните части на Европа. Също така Комисията предостави на държавите-членки документи, които улесняват прилагането на европейското законодателство в областта на околната среда както на равнище на отделните проекти, така на равнище на стратегическото планиране¹⁴.

В този контекст Комисията може да се опре на инициативата, въведена съвместно с мрежата на конкурентоспособните и устойчивите европейски региони, NECSTouR, и мрежата на дестинациите EDEN, с цел разработване на система от показатели за устойчивото управление на дестинациите. Тази практика следва да бъде разширена, за да позволи оползотворяването на европейските туристически дестинации, които прилагат ефикасни практики за насърчаване на устойчивостта на туризма. За тази цел от първостепенно значение е да се стимулират инициативите, които спомагат за отговорното управление на ресурсите (енергия, вода, суровини и т.н.) и гарантират

¹⁴ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

оптимални условия за предоставяне на услуги и осигуряване на безопасност, по-специално по отношение на почивката на възрастните хора и хората с намалена подвижност.

ПРЕДВИДЕНИ ДЕЙСТВИЯ:

- (11) Разработване въз основа на NECSTouR и на EDEN на система от показатели за устойчиво управление на дестинациите. Предвид тази система от показатели Комисията ще създаде обозначение за насърчаване на туристическите дестинации.
- (12) Провеждане на кампании за повишаване на осведомеността на европейските туристи по отношение на избора на дестинации и на превозните средства, отношенията им с местното население в посещаваните дестинации, борбата с експлоатацията на децата и жените.
- (13) Разработване на европейско обозначение за „качество на туризма“ въз основа на съществуващия национален опит с цел повишаване на сигурността и на доверието на потребителите в туристическите продукти и за възнаграждаване на положените сериозни усилия от страна на професионалистите в туристическия сектор за постигане на качествени туристически услуги в полза на клиента.
- (14) По-добро определяне от страна на европейската туристическа индустрия на рисковете, свързани с изменението на климата, за да се избегне инвестирането на загуба и за да се проучат възможностите за развитие на предлагане на алтернативни туристически услуги.
- (15) Предложение за харта на устойчивия и отговорен туризъм и създаване на европейска награда за туристическите предприятия и дестинациите, които зачитат ценностите, залегнали в хартата.
- (16) Предложение за стратегия за устойчив туризъм в крайбрежните и морски зони.
- (17) Установяване или укрепване на сътрудничеството между Европейския съюз и основните нововъзникващи икономики (Китай, Русия, Индия, Бразилия) и държавите от Средиземноморския регион за насърчаване на модели на устойчиво и отговорно развитие на туризма и обмен на най-добри практики.

5.3. Утвърждаване на реномето и видимостта на Европа като съвкупност от устойчиви и качествени дестинации

Реномето и възприятието на Европа като съвкупност от туристически дестинации представляват аспекти, които са тясно свързани с конкурентоспособността на туристическия сектор¹⁵. Предвид динамиката на световната конкуренция, но също така

¹⁵ Проучване за конкурентоспособността на туристическия сектор в Европейския съюз, септември 2009 г. (вж. http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/document.cfm?action=display&doc_id=5257&userservice_id=1&request.id=0).

и потенциала, които притежават редица трети държави като източници на посетители за европейските дестинации, от първостепенно значение е правилното провеждане на действия за стимулиране на търсенето на европейски туристически услуги. Посредством интернет портала „visiteurope.com“ вече съществува сериозна инициатива за популяризиране на Европа в трети държави. Тя се управлява от Европейската комисия по туризма и беше подета през 2006 г. с подкрепата на Европейската комисия.

Реномето на Европа и възприемането ѝ като съвкупност от устойчиви туристически дестинации следва да бъдат подобро. Повишаването на привлекателността на европейските дестинации и по-добрата им видимост трябва да доведат до значителни икономически ползи посредством стимулиране на посещенията на туристи от държави извън Европейския съюз, но също така чрез повишаване на интереса от страна европейците към пътуванията в Европа.

С цел проучване на най-добрите начини за единно представяне на предлагането на европейски туристически услуги Комисията счита, че е необходимо насърчаването на представянето на Европа на световните пазари, особено в някои трети държави (например САЩ, Япония, Китай, Русия, Индия, Бразилия) посредством съвместни инициативи с държавите-членки и представители на европейската индустрия.

За тази цел си заслужава да бъдат проучени редица начини за изтъкване и популяризиране в рамките на по-важни панаири или салони, посветени на туризма, както и насърчаване на по-добро възползване от важни културни и спортни събития като европейски столици на културата, европейски дни на културното наследство, олимпийски игри или световни изложения, които представляват потенциални възможности за засилване на развитието на туризма в Европа.

ПРЕДВИДЕНИ ДЕЙСТВИЯ:

- (18) Създаване в сътрудничество с държавите-членки на истинска „марка Европа“, която да допълни усилията за популяризиране на национално и регионално равнище и по-добре да разграничи европейските дестинации от другите световни дестинации.
- (19) Популяризиране на портала „visiteurope.com“ за повишаване на привлекателността на Европа като съвкупност от устойчиви и качествени туристически дестинации, по-специално в нововъзникващите икономики.
- (20) Насърчаване на съвместните действия за рекламиране по време на важни международни мероприятия или на големи панаири и салони, свързани с туризма.
- (21) Засилване на участието на Европейския съюз в международните организации, а именно в контекста на Световната организация по туризма, ОИСР, T20 и Евро-средиземноморското партньорство (Euro-Med).

5.4. Оптимално използване на потенциала на политиките и финансовите инструменти на ЕС за развитието на туризма

Политиката за туризма има хоризонтален характер. Редица други европейски политики имат пряко или косвено отражение върху туризма. Това важи в голяма степен за политиката в областта на транспорта (устойчива мобилност, права и безопасност на пътниците и качество на транспорта), на конкуренцията (въпроси, свързани с концентрациите на предприятия, именно по отношение на предлагането на туристически услуги онлайн, вертикалната интеграция и държавните помощи), на вътрешния пазар (право на свободно установяване и предоставяне на услуги, свързани с туризма, насърчаване на качеството на услугите, развитие на електронната търговия), на данъчното облагане (пречки от данъчно естество за доброто функциониране на вътрешния пазар, данъчно третиране на предприятията в сектора, например туристическите агенции, данъчни облекчения), на защитата на потребителите (права, произтичащи от подписването на договор, нелоялни търговски практики, продажбите от разстояние), на околната среда, заетостта и обучението, културата или политиката за регионално развитие и развитието на селските райони.

Комисията е решена да осигури по-добро включване на туризма в различните си политики и да наблюдава за това правилното прилагане на действащото законодателство да позволява разгръщането на пълния потенциал на конкурентоспособността на сектора. Комисията ще положи повече усилия за координиране между различните политики с цел улесняване на цялостното отчитане на интересите и нуждите на туристическата индустрия при разработването и прилагането на политиките си.

По отношение на политиката за вътрешния пазар туристическият сектор следва занапред да се възползва изцяло от обединяването на европейския пазар на услугите. Директива 2006/123/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 г. относно услугите на вътрешния пазар ще позволи по-специално да се постигне значително опростяване на процедурите, които се прилагат за доставчиците на услуги в туристическия сектор, и премахване на многобройни правни и административни пречки, които досега ограничаваха достъпа до различните пазари на държавите-членки на Европейския съюз.

Комисията признава изключителната важност на морския и крайбрежен туризъм като двигател за икономическо развитие и предвижда да проведе действия в рамките на интегрираната морска политика на ЕС за насърчаване на развитието му. Икономическата диверсификация с цел включването на туризма представлява приоритет за редица крайбрежни зони, където спадът на икономическите дейности, свързана по-специално с риболова и корабостроенето, доведе до намаляване на приходите и нарастване на безработицата. Диверсификацията е подпомогната от Европейския фонд за рибарство (ЕФР) в рамките на стратегиите за местно развитие. Начините за възползване от потенциала на морската и развлекателна индустрия за постигане на икономически растеж на островите и крайбрежните и морските региони също ще бъдат проучени.

Политиката на ЕС за развитие на селските райони представлява също така важен елемент за туристическия сектор. Посредством Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) Комисията може да подкрепи създаването на предприятия с дейности в областта на селския туризъм, развитието и популяризирането

на агротуризма, както и оползотворяването на културното и природното наследство на селските райони, включително и планинските зони, и др..

За настоящия период на планиране Комисията ще продължи да подпомага и да използва инструментите и програмите за помощ на Общността в полза на туризма. Сред тези инструменти различните видове европейски структурни фондове (ЕФРР, ЕСФ), Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), Европейският фонд за рибарство (ЕФР), както и Рамковата програма за научни изследвания и технологично развитие могат да продължат да финансират конкретни проекти. Накрая рамковата програма за конкурентоспособност и иновации представлява инструмент от особена важност за туризма, тъй като от 2008 г. насам подпомага създаването на европейски мрежи за конкурентен и устойчив туризъм. За периода след 2013 г. възможностите за подпомагане на туристическия сектор посредством различни европейски фондове, както и консолидирането на вече съществуващите подготвителни действия в тази област, ще зависят от насоките, които ще бъдат избрани по отношение на приоритетите на Европейския съюз, и предвид бюджетните ограничения.

Промените, свързани с правата на пътниците, ползващи въздушни и железопътни транспортни услуги, представляват важно достижение за европейския туризъм благодарение на правната рамка, която защитава туристите, срещнали проблеми по време на пътуването си. Комисията има за цел да въведе подобни правила и за пътниците, които използват морски и автобусни транспортни услуги. Текущото преразглеждане на директивата относно пакетните туристически пътувания, ваканции и обиколки представлява също така положителен елемент за засилване на доверието на потребителите в туристическата индустрия. Освен това Комисията ще продължи да си сътрудничи тясно с държавите-членки, туристическата индустрия и сдруженията на заинтересованите страни от сектора за подобряване на условията на безопасност в структурите за настаняване, по-специално относно аспектите, свързани с рисковете от пожар.

Освен това Комисията, като съзнава нарастващото значение на туризма за Европа, включително и това на туристите от трети държави, ще проучи възможностите и различните инструменти в рамките на политиката за визите и преминаването на външните граници с цел оптималното им използване.

За да позволи на европейския туризъм да продължи да се развива по конкурентоспособен и устойчив начин в съответствие със стратегията „Европа 2020“ и Договора от Лисабон, Комисията ще проучи начините за засилване на действията за подпомагане и за координиране на европейския туризъм

6. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Европейската политика за туризма се нуждае от нов тласък. Изправена пред предизвикателства, които изискват конкретни отговори и усилия за адаптиране, заинтересованите страни от туристическата индустрия трябва да могат да обединят усилията си и да работят в консолидирана политическа рамка, в която се вземат предвид новите приоритети на ЕС. Предвид новите компетентности на Европейския съюз в областта на туризма настоящото съобщение определя амбициозна рамка за превръщането на европейския туризъм в конкурентоспособна, модерна, устойчива и

отговорна индустрия. Комисията предвижда няколко конкретни инициативи, за да предостави на европейския туристически сектор средствата за адаптиране и развитие. Тези действия допълват политиките на държавите-членки и имат за цел да координират работата, като определят мерките, допринасящи за създаване на действителна добавена стойност за Европа. Успехът на тази стратегия зависи от степента на ангажираност на всички заинтересовани страни и от тяхната способност да работят заедно за осъществяването ѝ

В бъдеще Комисията ще продължи да полага усилия за редовно, бързо и прозрачно обмяна на мнения с държавите-членки и с туристическата индустрия относно инициативи, които имат отношение към туризма. За тази цел Комисията ще разчита най-вече на консултативния комитет по туризма. Публичните администрации от своя страна ще могат да информират редовно различните заинтересовани страни на национално и регионално равнище относно инициативите на Комисията.

Тази консолидирана рамка представлява една първа стъпка. Затова Комисията ще продължи да обмисля инициативи в областта на туризма до Европейския форум за туризма, които ще се състои през ноември 2010 г. и по повод на който може да бъде обсъден по-подробен план за действие с държавите-членки и публичните и частните заинтересовани страни в областта на европейския туризъм. След това в средносрочен план Комисията ще изготви равностметка на тази стратегия, за да може да оцени нейния успех и да продължи напред.